

NYESTE TID

TROELS RASMUSSEN: Den dansk-tyske traktat 1922. Den praktiske ordning af den nye grænse mellem Danmark og Tyskland. Institut for grænseregionsforskning, Aabenraa 1996, 180s., ill.

Det sønderjyske Institut for Grænseregionsforskning er en flittig udgiver af litteratur om grænselandets historie. Nu har forsker Troels Rasmussen udgivet en bog om, hvordan Danmark og Tyskland efter folkeafstemningen i 1920 ordnede den praktiske deling af boet. Den fremstår som et velskrevet supplement til den tidligere forskning, som især har koncentreret sig om de overordnede og politiske aspekter af genforeningen.

Bogen falder i to dele. Først gennemgår forfatteren forhandlinger om de praktiske spørgsmål i forbindelse med delingen af Slesvig (s. 11-83) og dernæst gengives traktaten af 1922 i dens fulde ordlyd og omfang (s. 85-180). Det sidste har værdi i sig selv, og vil være til hjælp for den, som ønsker at studere den dansk-tyske grænseproblematik efter 1920. Her skal ordene imidlertid koncentreres om den første del.

Den nye grænsedragning i 1920 førte en række praktiske problemer med sig. Efter at den fysiske grænsedragning var bragt på plads af den internationale Grænseafstigningskomité, blev det i maj 1921 overladt til repræsentanter fra de to berørte lande at løse disse problemer. Forhandlingerne kom til at strække sig over det følgende års tid. De spørgsmål, som blev taget op, kan inddeles i fire hovedområder. Der var for det første problemer, som knyttede sig til den fysiske grænse, fx spørgsmålet om fiskeri og afvanding af marsken. For det andet var der en række finansielle aspekter, som måtte afklares. Hvordan skulle de offentlige institutioner deles, og på hvilke vilkår skulle Danmark overtage de tidligere tyske domænegårde? For det tredje var der optionsretten – hvordan og under hvilke betingelser skulle befolkningen kunne vælge sit statstilhørsforhold. Endelig var der for det fjerde spørgsmålet om udlevering af arkivalier, museumsgenstande og forvaltningsakter fra Tyskland til Danmark.

Troels Rasmussen gennemgår det omstændelige forhandlingsforløb i dets hovedlinjer uden at forfalde til alt for mange detaljer. Der er tale om en velfortalt oversigt, som også formår at give et indtryk af tovtrækkeriet fra møde til møde. Det kan ikke undre, at et af de tunge emner skulle blive overdragelsen af arkivalier og museumsgenstande. Den danske regering lagde hårdt ud og ønskede blandt andet Nydambåden og Istedløven udleveret. Det blev dog afvist fra tysk side. På arkivområdet lykkedes det ganske vist at blive enige om det overordnede princip, at arkiverne skulle blive i den stat, hvori de befandt sig den 20. maj 1920. Både rigsarkivar Erslev og direktøren for statsarkivet i Kiel forsvarede imidlertid hver deres papirer, og først i 1936 krydsede lastbilerne grænsen med arkivalierne.

Klaus Petersen